

Kortere anmeldelser

KARL MOORE & DAVID LEWIS: *Birth of the Multinational. 2000 Years of Ancient Business History – from Ashur to Augustus.* (Copenhagen Business School, 1999. 341 s. + iv pl., 396 kr.

Med denne bog vil forfatterne gerne vise, i hvor høj grad nutidige økonomiske teorier om multinationale firmaer har gyldighed for oldtiden fra Assyrien til dannelsen af det augustæiske principat. Det er normalt interessant at følge, hvordan en sådan indfaldsvinkel kan afdække overraskende forhold. Risikoen er, at det kammer over, således at vi får et forvrænget billede, og det er i høj grad tilfældet her. I sit anbefalende forord til bogen siger John H. Dunning, at der naturligvis er store forskelle imellem oldtidens og nutidens økonomi, og at disse beskrives »in some detail«.

Lad os se på et par af disse »detaljer«. På s. 154 siges det ganske rigtigt, at de græske mønter kun havde lokal gyldighed. Ikke desto mindre siges det efterfølgende, at disse mønter forenkledede handelen og sikrede markedets triumf. På s. 230 fremhæves det ganske rigtigt, at landbruget var det vigtigste i det romerske samfund, men ellers skildres dette som bestemt af *publicani*'s økonomiske interesser. Cicero fremhæves som »a very successful businessman who held an interest in a publican firm, owned several villas, and defended many publican partners in court« (s. 235). Cicero ville blive meget overrasket over denne karakteristisk! Helt ejendommeligt er, at kejsertidens Romerrige kun får en kort skitse, når det dog er her, der er muligheder for at følge en veludviklet økonomi i et større område over længere tid. Det hænger nu nok sammen med, at Badians bog om *publicani* kun omhandler den romerske republik. Forfatterne er i det hele taget meget afhængige af deres litteraturvalg. Det siges ganske vist, at Tenney Franks arbejder er »dated«; ikke desto mindre refereres der til dem gang på gang. Af nyere forskning er stort set kun den modernistiske retning repræsenteret. »Cambridge-skolen« figurerer overhovedet ikke i litteraturlisten, og det fremgår intetsteds, at der har været en livlig debat om hele forståelsen af den græsk-romerske økonomi, ej heller at debatten om det antikke møntvæsen har taget en ny drejning.

Hertil kommer direkte fejl. Tiberius Gracchus foreslog *ikke* begrænsninger i adgangen til at eje jord, men andelen af offentlig jord. Keith Hopkins er ikke arkæolog, men uddannet klassiker og sociolog og nu professor i »ancient history«. Det må være nok. Det forekommer umiddelbart, som om der afdækkes interessante forhold vedrørende handelsfolk i den nærorientalske verden; men deres betydning i den efterfølgende tid er blevet fornegnet.

Erik Christiansen